

Lietuvos Respublikos Prezidentui

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministrui

Lietuvos Respublikos Kultūros ministrui

Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministrui

Lietuvos Respublikos Seimo frakcijų seniūnams

Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų departamentui prie LRV

Lietuvos Respublikos partijų vadovybėms

Lietuvos Respublikos Seimo komitetams pagal kompetenciją

REZOLIUCIJA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TAUTINIŲ MAŽUMŲ TEISIŲ APSAUGOS

41-oji Lietuvos liberalaus jaunimo Sueiga

2025 m. sausio 26 d.

Vilnius

Lietuvos liberalus jaunimas (toliau – LLJ) – nepriklausoma, nepartinė, intelektualiai ir pažangiai nevyriausybinė jaunimo organizacija, puoselėjanti laisvės ir teisingumo idėjas bei vienijanti daugiau kaip pusantro tūkstančio jaunų žmonių visoje Lietuvoje. LLJ, būdama viena aktyviausių nevyriausybinių organizacijų, teigiamai vertindama tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių padėties gerėjimą Lietuvoje, išreiškia susirūpinimą dėl to, jog 2024 m. lapkričio 7 d. priimtas Tautinių mažumų įstatymas¹

¹ Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų įstatymas, 2024. Internetinė prieiga:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/34b38e809d4d11ef955ff95815eb5ce5?positionInSearchResults=0&searchModelUID=c6f5ed8e-c9e7-4e5f-b51a-22f97db20803>

(toliau – TMI) gali būti tobulintinas ir apimti didesnę tautinių mažumų gyvenimui aktualių sričių reguliavimą.

Tautinės mažumos yra neatsiejama mūsų visuomenės dalis, turinti gilų istorinį ir kultūrinį ryšį su Lietuva. Jų indėlis į Lietuvos valstybės kūrimą ir nepriklausomybės gynimą buvo itin svarbus daugelį amžių. Sąjūdžio laikais 26 tautinių bendruomenių atstovai palaikė tautinės deklaracijos idėją, atspindinčią tautinių mažumų paramą Lietuvos nepriklausomybės siekiui. Visų Lietuvoje gyvenančių tautybių piliečiai prisijungė prie tautinio atgimimo judėjimo – jie dalyvavo referendume dėl sovietinės kariuomenės išvedimo, stovėjo Baltijos kelyje ir gynė nepriklausomybę 1991 m. sausio įvykių bei rugpjūčio pučo metu.

Remiantis Lietuvos Respublikos 2021 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, 2021 m. Lietuvoje gyveno 2 mln. 810 tūkst. gyventojų, iš kurių 432 tūkst. buvo tautinių mažumų atstovai, tai yra apie 15 proc. gyventojų.² Lietuvoje oficialiai pripažįstama keliolika tautinių mažumų, tokių kaip lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, žydai ir kt. Kiekviena iš jų turi savo unikalų kultūrinį palikimą, kalbą, tradicijas ir papročius, kurie praturtina Lietuvos kultūrinę ir socialinę įvairovę.

Tautinių mažumų vaidmuo Lietuvoje yra labai svarbus, jos skatina tarpkultūrinį dialogą, toleranciją ir solidarumą tarp skirtingų tautybių žmonių. Tautinės mažumos yra Lietuvos visuomenės dalis ir turi teisę saugoti savo kultūrą, kalbą ir tradicijas, kas yra užtikrinta Lietuvos Konstitucijoje ir tarptautinėse sutartyse. Būtina užtikrinti, kad būtų gerbiamos tautinių mažumų teisės, kad jos galėtų puoselėti savo identitetą ir prisidėti prie Lietuvos plėtos.

Šiandieniniame geopolitiniame kontekste, kai Rusija vykdo agresiją prieš Ukrainą ir skleidžia propagandą, tampa svarbu stiprinti provakarietiškas nuostatas. Rusijos propaganda Lietuvoje kelia grėsmę dėl kelių priežasčių. Ji gali skatinti netoleranciją, nesantaiką ir poliarizaciją tarp gyventojų, sukurdamą nesutarimus tarp etninių grupių bei nepasitikėjimą Lietuvos valdžia ir demokratiniiais principais. Be to, propaganda gali paveikti Lietuvos energetinį saugumą ir užsienio politikos sprendimus, formuodama neigiamą nuomonę apie Vakarų valstybes ir skleidžiamą Rusijai palankų naratyvą.

LLJ, siekdama užtikrinti teises ir laisves tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims, įskaitant jaunimą, kviečia atsakingas valstybės institucijas ir valdžios atstovus imtis reikiamų veiksmų, kad tautinėms

² Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, *Tautinės mažumos Lietuvoje*, 2021. Internetinė prieiga: <https://tmde.lrv.lt/lt/tautiniu-mazumu-kulturos-centrai-ir-tautines-bendrijos/statistika>

mažumoms priklausančių asmenų teisės ir pareigos bei valstybės įsipareigojimai jų atžvilgiu būtų reglamentuojami liberaliau.

LLJ siekia, kad tautinės mažumos Lietuvoje būtų užtikrinamas nediskriminavimo principas ir mano, kad reikalinga aiškiai reglamentuoti tautinių mažumų atstovų istorijos, kultūros, kalbos³ ir kalbinio identiteto⁴, asmens vardo ir pavardės rašymo su diakritais, švietimo, informacijos sklaidos ir atstovavimo interesus, taip užtikrinant šių asmenų teisių apsaugą.

LLJ džiaugiasi priimtu TMI ir mano, jog tautinių mažumų teisių katalogas turi būti nuolatos peržiūrimas ir plečiamas, užtikrinant jo aktualumą, konsultuojantis su tautinių mažumų atstovais.

Atstovavimas

Priimant sprendimus, susijusius su tautinių mažumų teisėmis, būtina glaudžiai bendradarbiauti ir konsultotis su tautinėmis bendrijomis, jaunimo ir nevyriausybinėmis organizacijomis bei kitais suinteresuotais asmenimis, kurie dirba tautinių mažumų teisių apsaugos srityje.

Siekiant užtikrinti tautinių mažumų teises, turi būti įsteigtas visuomeniniais pagrindais veikiantis interesų atstovavimo vienetas, konsultuojantis valstybės ir savivaldybių institucijas šiais klausimais. Taip pat būtina išlaikyti ir palaikyti esamą Lietuvos Respublikos tautinių mažumų departamentą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, kuris užsiima tautinių mažumų apsaugos veikla.

Kalba ir kalbinis identitetas

Kiekvienas tautinei mažumai priklausančias asmuo turi teisę laisvai vartoti savo gimtąją kalbą privačia ir vieša forma, žodžiu ir raštu. Taip pat turi teisę raštu ar žodžiu kreiptis į viešojo administravimo institucijas tautinės mažumos kalba. Viešieji užrašai gali būti užrašyti tautinės mažumos kalba, jeigu šalia yra lygiavertis užrašas valstybine kalba.

Kultūra ir informacijos sklaida

³ Kalba – bendruomenės vartojama sistema, susidedanti iš žodžių, gramatikos ir sintaksės taisyklių, kuri leidžia žmonėms bendrauti tarpusavyje.

⁴ Kalbinis identitetas – žmogaus tapatumo dalis, susijusi su jo ar jos kalbos naudojimu ir tapatybe. Tai apima žmogaus kalbos mokėjimą, jo ar jos gebėjimą suprasti ir naudoti tam tikras kalbos taisykles ir formuluoti mintis bei idėjas savo kalba

**LIETUVOS LIBERALUS
JAUNIMAS • NUO 1991**

Būtina užtikrinti kokybišką informacijos sklaidą, kad Lietuvos gyventojai gautų objektyvią informaciją apie įvykius, vykstančius šalyje ir pasaulyje. Nepriklausomos, kritiškai mąstančios žiniasklaidos veikla yra svarbi demokratinės visuomenės dalis, kadangi ji padeda užtikrinti skaidrumą ir atskaitomybę. Tautinės mažumos atstovai turi teisę puoselėti savo kultūrą, tradicijas ir kalbą, taip pat steigti informavimo priemones, kurios spaudoje skelbtų informaciją tautinių mažumų kalba. Tokiai veiklai valstybė ir savivaldybės turi skirti tinkamas lėšas.

TMI numato, kad tautinių mažumų politikos vykdymui numatoma finansavimas. LLJ vertindama, kad visuomeninės organizacijos ir pilietinės iniciatyvos yra svarbus politiką formuojantis veiksnys, todėl mano, kad valstybės lėšos turi būti skiriamos ir nevyriausybinų organizacijų veiklai bei pilietinėms iniciatyvoms, kurios ypatingą dėmesį skiria darbui su tautinėms mažumomis.

Nediskriminavimo principas

Tautinių mažumų atstovų asmens, politinės, pilietinės, ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės turi būti garantuojamos įstatymo nustatyta tvarka. Tautinei mažumai priklausantys asmenys turi teisę pasirinkti, ar jie nori būti pripažinti kaip tautinės mažumos atstovai, ir dėl šio pasirinkimo negali būti diskriminuojami – jiems turi būti suteiktos lygios teisės, kurios galioja visiems Lietuvos gyventojams.

Švietimas

Tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę mokytis savo tautinės mažumos kalba ir steigti nevalstybines mokyklas, kurios teiktų ugdymą šia kalba. Valstybiniu lygiu turėtų būti skatinamos iniciatyvos dėl bendradarbiavimo sutarčių su užsienio universitetais (ypač iš provakarietišku šalių ir Europos Sąjungos valstybių, kurių piliečiai yra tautinės mažumos Lietuvoje) bei universitetų filialų steigimo Lietuvoje. Be to, svarbu išsaugoti teisę mokytis gimtąja kalba ir gimtosios kalbos tautinių mažumų mokyklose, kartu užtikrinant deramą ir kokybišką lietuvių kalbos mokymą, o taip pat plėtoti naujas sprendimų formas, pavyzdžiui, dviejų kalbų mokymo programas vienoje mokykloje (ypač daugiakulturiniuose regionuose Lietuvos pietryčiuose). Lietuvos mokyklose lenkų kalba galėtų tapti antrąja užsienio kalba, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vyrauja rusų kalba (jos neeliminuojančios). Tam būtinas nuoseklus švietimo sektoriaus institucijų dėmesys ir prioritetas.

**LIETUVOS LIBERALUS
JAUNIMAS • NUO 1991**

Valstybės institucijos turi užtikrinti prieinamas mokymo priemones, kaip vadovėlius, pedagogams, kurie dirba su tautinėms mažumoms priklausančiais mokiniais, taip pat turėtų bendradarbiauti su tautinių mažumų interesus atstovaujančiomis organizacijomis, ypač kuriant ir atnaujinant tautinių mažumų ugdymo įstaigų turinį bei reorganizuojant švietimo teikėjų tinklą.

Lietuvos liberalaus jaunimo Pirmininkė

Izidė Marcinkutė